

Річард МАТЕСОН

НАТИСНІТЬ КНОПКУ

Пакет лежав просто біля дверей — картонна коробка, на якій від руки були написані їхні прізвища та адреса: «Містеру та місіс Льюїс, 217Е, Тридцять сьома вулиця, Нью-Йорк, 10016». Всередині виявилася маленька дерев'яна коробочка з єдиною кнопкою, закритою скляним ковпачком. Норма спробувала зняти ковпачок, але він не піддавався. До денця коробочки липкою стрічкою був прикріплений складений аркуш паперу: «Містер Стюарт заїде до вас о 20.00».

Норма перечитала записку, відклала її вбік і, посміхаючись, пішла на кухню готувати салат.

Дзвінок у двері пролунав рівно о восьмій.

— Я відчиню! — крикнула Норма з кухні. Артур читав у вітальні.

В коридорі стояв невисокий чоловік.

— Місіс Льюїс? — чемно довідався він. — Я містер Стюарт.

— Ага... — Норма ледве стримала усмішку. Тепер вона була впевнена, що це рекламний трюк торговця.

— Дозвольте увійти? — запитав містер Стюарт.

— Я зараз зайнята. Тож, вибачте, просто винесу вам вашу...

— Ви не хочете дізнатися, що це?

Норма мовчки повернулася.

— Це може виявитися вигідним...

— У грошовому плані? — виклично запитала вона.

Містер Стюарт кивнув.

— Саме так.

Норма нахмурилася.

— Що ви продаєте?

— Я нічого не продаю, — відповів він.

З вітальні вийшов Артур.

— Якесь непорозуміння?

Містер Стюарт відрекомендувався.

— А-а, ця штукавина... — Артур кивнув у бік вітальні і посміхнувся. — Що це взагалі таке?

— Я спробую пояснити, — сказав містер Стюарт. — Дозвольте увійти.

Артур поглянув на Норму.

— Як знаєш, — сказала вона.

Він завагався.

— Ну що ж, заходьте.

Вони пройшли до вітальні. Містер Стюарт сів у крісло і витягнув із внутрішньої кишені маленький запечатаний конверт.

— Тут всередині ключ до ковпачка, що закриває кнопку, — пояснив він і поклав конверт на журнальний столик. — Кнопка з'єднана із дзвоником у нашій конторі.

— Для чого? — запитав Артур.

— Якщо ви натиснете кнопку, — сказав містер Стюарт, — десь у світі помре незнайома вам людина, і ви отримаєте 50 тисяч доларів.

Норма вирячилась на відвідувача широко відкритими очима. Той посміхався.

— Про що ви кажете? — спантеличено запитав Артур.

Містер Стюарт був здивований.

— Та ж я щойно пояснив.

— Це що, жарт?

— Які тут жарти? Абсолютно серйозна пропозиція...

— Кого ви представляєте? — перебила Норма.

Містер Стюарт збенгежився.

— Боюсь, що я не зможу відповісти на це запитання. Але все одно, запевняю вас, що наша організація дуже могутня.

— По-моєму, вам краще піти, — заявив Артур, підводячись.

Містер Стюарт устав з крісла.

— Будь ласка.

— І захопіть вашу кнопку.

— А може, подумаєте день чи два?

Артур узяв коробку та конверт і вклав їх у руки містера Стюарта. Потім вийшов у передпокій й відчинив навстіж двері.

— Я залишу свою картку. — Містер Стюарт поклав на столик біля дверей візитну картку і пішов.

Артур розірвав її навпіл і кинув на стіл.

— Як, по-твому, що все це означає? — запитала здивована Норма.

— Мені плювати.

Вона спробувала усміхнутись, але не змогла.

— І нітрішки не цікаво?..

Потім Артур почав читати, а Норма повернулася на кухню і скінчила мити посуд.

— Чому ти відмовляєшся говорити про це? — запитала Норма.

Не припиняючи чистити зуби, Артур підвів очі й подивився на її відображення у дзеркалі ванни.

— Хіба тебе це не інтригує?

— Мене це ображає, — сказав Артур.

— Я розумію, але... — Норма продовжувала накручувати волосся на бігуді, — але й інтригує?..

— Ти думаєш, це жарт? — запитала вона уже в спальні.

— Якщо жарт, то дурний.

Норма сіла на ліжку і скинула капці.

— Можливо, це психологи проводять якісь дослідження.

Артур стенив плечима.

— Можливо.

— Ти не хотів би дізнатися?

Він похитав головою.

— Але чому?

— Тому, що це аморально.

Норма залізла від ковдру. Артур вимкнув світло і нахилився поцілувати її.

— Добраніч...

Норма зімкнула повіки. «50 тисяч доларів», — подумала вона.

Вранці, виходячи з квартири, Норма помітила на столі шматочки розірваної картки. Скоряючись раптовому потягу, вона кинула їх у свою сумочку.

Під час перерви вона склеїла картку скотчем. Там були надруковані тільки ім'я містера Стюарта та номер телефону. Рівно о п'ятій вона набрала номер.

— Слухаю, — пролунав голос містера Стюарта.

Норма ледве не повісила трубку, але стримала себе.

— Це місіс Льюїс.

— Слухаю вас, місіс Льюїс. — Містер Стюарт, здавалося, був задоволений.

— Мені цікаво.

— Природно.

— Звичайно, я не вірю жодному слову.

— О, це чистісінька правда, — сказав містер Стюарт.

— Як би там не було... — Норма проковтнула клубок у горлі. — Коли ви казали, що хтось у світі помре, що ви мали на увазі?

— Саме те, що казав. Це може виявитися хто завгодно.

Ми гарантуємо лише, що ви не знали цієї людини. І, безперечно, вам не доведеться бачити її смерть.

— За п'ятдесят тисяч доларів?

— Цілком правильно.

Вона глузливо гмикнула.

— Чортівня якась...

— Але все одно, така наша пропозиція,— сказав містер Стюарт.— Занести вам прилад?
— Звичайно, ні! — Норма з обуренням кинула трубку.

Пакет лежав біля дверей. Норма побачила його, як тільки вийшла з ліфта. «Яке нахабство! — подумала вона.— Я просто не візьму його». Вона зайшла в квартиру і почала готувати обід. Потім вийшла за двері, підхопила пакет і віднесла його на кухню, залишивши на столі.

Норма сиділа у вітальні, попиваючи коктейль і дивлячись у вікно. Незабаром вона пішла на кухню перевертати котлети і поклала пакет у нижню шухляду шафи. Вранці вона його викине.

— Можливо, забавляється якийсь ексцентричний мільйонер,— сказала вона.

Артур відірвався від обіду.

— Я тебе не розумію.

Вони їли мовчки. Несподівано Норма відклала виделку.

— А що, коли це серйозно?

— Ну то й що тоді? — Він недовіркою стенив плечима.—

Що б ти хотіла — повернути цей прилад і натиснути кнопку? Вбити когось?

На обличчі Норми з'явилася відраза.

— Так уже й убити...

— А що ж це, по-твоєму?

— Але ж ми навіть не знаємо тієї людини.

Артур був приголомшений.

— Ти це серйозно?

— Ну а якщо це який-небудь старий китайський селянин за двісті тисяч миль звідсіля? Якийсь хворий туземець у Конго?

— А якщо це якийсь маля з Пенсільванії? — заперечив

Артур.— Гарненьке дівча з сусідньої вулиці?

— Ти навмисне все ускладнюєш.

— Яка різниця, хто помре? — продовжував Артур.— Все одно це вбивство.

— Значить, навіть якщо це хтось, кого ти ніколи в житті не бачив,— наполягала Норма,— хтось, про чию смерть ти навіть не дізнаєшся, ти все одно не натиснеш кнопку?

Артур вражено втупився.

— Ти хочеш сказати, що ти натиснеш?

— П'ятдесят тисяч доларів.

— При чому тут...

— П'ятдесят тисяч доларів, Артуре,— перебила Норма.— Ми змогли б дозволити собі подорож до Європи, про яку завжди мріяли.

— Нормо, ні.

— Ми змогли би купити той котедж...

— Нормо, ні.— Його обличчя побілело.— Ради Бога, перестань.

Норма стенила плечима.

— Як знаєш.

Вона встала раніше, ніж звичайно, щоб приготувати на сніданок Артурові оладки, яйця й бекон.

— З якої нагоди? — з посмішкою запитав Артур.

— Без нагоди.— Норма образилася.— Просто так.

— Прекрасно. Мені дуже приємно.

Вона наповнила його чашку.

— Хотіла показати тобі, що я не егоїстка.

— А хіба я казав це?

— Ну,— вона невизначено махнула рукою,— вчора ввечері...

Артур мовчав.

— Наша розмова про кнопку,— нагадала Норма.— Я думаю, що ти неправильно зрозумів мене.

В якому плані? — запитав він настороженим голосом.

Ти вирішив,— вона зробила жест рукою,— що я маю тільки про себе...

— А-а...

— Та ось, ні. Коли я говорила про Європу, про котедж...

— Нормо, чому це тебе так хвилює?

— Я тільки намагаюся пояснити,— вона судорожно зітхнула,— що думала про нас. Щоб ми поїздили по Європі. Щоб ми купили котедж. Щоб у нас була краща квартира, кращі меблі, кращий одяг. Щоб ми, зрештою, дозволили собі дитину, між іншим.

— У нас буде дитина.

— Коли?

Він подивився на неї з тривогою.

— Нормо...

— К о л и?

— Ти що, серйозно? — Він зітхнув.— Серйозно стверджуєш...

— Я стверджую, що це якісь дослідження! — обірвала вона.— Що вони хочуть вивчити, як вчинить середня людина за таких обставин! Що вони просто г о в о р я т ь, що хтось умре, щоб вивчити нашу реакцію! Ти ж не думаєш, що вони дійсно когось уб'ють?!

Артур не відповів; руки його тремтіли. Через деякий час він підвівся й пішов.

Норма лишилася за столом, відчужено дивлячись на каву. Промайнула думка: «Я спізнюсь на роботу...» Вона стенила плечима. Ну то й що? Вона взагалі повинна бути вдома, а не стовбичити в конторі...

Прибираючи посуд, вона раптом зупинилася, витерла руки й дістала з нижньої шухляди пакет. Норма поклала коробочку на стіл, дістала з конверта ключ і скинула ковпачок. Довгенько вона сиділа, дивлячись на кнопку. Як дивно... ну що ж у ній особливого?

Норма простягла руку й натиснула кнопку. «Заради нас»,— роздратовано подумала вона.

Що ж тепер відбувається? На мить її захлеснула хвиля жаху. Хвиля швидко відринула. Норма зневажливо усміхнулася. Безглуздо — так багато уваги приділяти якійсь дрібниці.

Вона жбурнула коробочку, ковпачок і ключ в кошик для сміття і пішла одягатися.

Норма смажила на вечерю відбивні, коли задзвонив телефон. Вона поставила склянку з мартіні на стіл і взяла трубку.

— Алло?

— Місіс Льюїс?

— Так.

— Вас турбують з лікарні «Легокс хілл».

Норма слухала, начебто у напівсні. В товкучці Артур упав з платформи прямо під поїзд метро. Нещасний випадок.

Повісивши трубку, вона згадала, що Артур застрахував своє життя на 25 тисяч доларів, з подвійною компенсацією за...

Ні. Ледве звівшись на ноги, Норма побрела на кухню й дістала з кошика коробочку з кнопкою. Жодних цвяхів чи шурупів... Взагалі незрозуміло, як вона була зібрана.

Несподівано Норма почала стукати нею по краю раковини, б'ючи все дужче й дужче, поки дерево не тріснуло. В середині нічого не виявилось — ні транзисторів, ні дрітків... Коробка була порожньою.

Норма здригнулася, коли задзвонив телефон. Ледь тримаючись на ногах, вона пройшла у вітальню і взяла трубку. Пролунав голос містера Стюарта.

— Ви казали, що я не буду знати того, хто помре!

— Моя дорога місіс Льюїс,— сказав містер Стюарт.— Невже ви насправді думаєте, що знали свого чоловіка?